

Efigie de Nichita Stănescu

Gheorghe TOMOZEI

“Tratatul despre fluturi”

**cu un comentariu după
trei decenii de la apariție
de M.N.RUSU -**

Dragului M. N. Rubu
acești fluturi în ediție...
fixat.

Tom / februar 84

Gheorghe Tomozei

**TRATATUL
DESPRE
FLUTURI**

Exemplar unic în facsimil

cu

un desen de Nicolae Labiz

și o medalie de

Nichita Stănescu

J. M. F.

(v.m.) 1981

M.N. Rusu

O carte-pirat: Gheorghe Tomozei, “Tratatul despre fluturi”

Gheorghe Tomozei în
București, la doi ani
după ce a scris
Tratatul despre fluturi,
Sinaia, în 1980

Când, în Bucureștiul siberian din iarna lui 1984, mă întâlneam cu Gheorghe Tomozei la “Berlinul” din Sărindar, pentru a vărsa o “lacrimă Christi” în amintirea prietenului nostru Nichita, abia plecat dintre noi, nu bănuiam că Tom va veni cu o surpriză de proporții. Venea, zic, cu o carte de dimensiuni liliputane facsimilată și creată de el însuși, intitulată “Tratatul despre fluturi”, “Exemplar Unic în facsimile, cu un desen de Nicolae Labiș și o medalie de Nichita Stănescu. I.M.F. (v.m.) 1981”. Pe coperta ei interioară, Tomozei mai scrisese și o dedicație: “Dragului M.N. Rusu, acești fluturi în ediție-pirat. Tom/februar 84.”

Țineam în mâini o ediție bibliofilă și nu-mi venea să cred că “suavul anapoda”, Tomozei, vorba vine, era capabil de a scoate o ediție-pirat într-o vreme când spicele gerului de afară desenau pe geamuri dinții de rechin ai unei realități pe cale de sabordare.

Trec peste emoția mea în fața generosului și curajosului gest prietenesc al lui Gheorghe Tomozei – un Tomozei de la o vreme închis în el însuși, hieratic ca prințul din Elsinor, din care s-ar trăgea, vorba “regelui” Nichita... Răsfoiesc și citesc rapid bijuteria tipografică din mâinile mele, nescoțând amândoi niciun sunet, deși locanta era goală, doar ici-colo câte un chelner zgribulit și jerpelit ca un penguin de la Zoo, lipit de pereții ce se vroiau să fie sobe, deși “n-avem gaze”, zicea câte unul dintre “pinguini”, noi zâmbind pe sub mustață la auzul unor asemenea vorbe. Adică, gaze, de ce nu?

Au trecut de atunci aproape trei decenii de viață scindată. Credeam că această cărticică unicat îmi era pierdută, când, în seara de 30 spre 31 martie, răsfirând niște plicuri învechite din “Epoca de aur” și celuloză reciclată, dintr-unul din ele cade “Tratatul despre fluturi”, precum ar cădea epava unui fluture din crisalida lui anonimă.

Văd “medalia” lui Nichita încastrată frumos pe copertă semnată TOMNICHITA, o semnătură congeneră, și-mi dau seama că e chiar ziua de naștere a Marelui Blond. Nu pot să nu-mi fac cruce și să nu zic că nu există un înger al manuscriselor, al documentelor, cel puțin în cazul confracților de cruce Tomozei și Nichita Stănescu...

Dar să ne întoarcem la obiectul miraculos în discuție.

E o carte bibliofilă, în genul colecției Lilliput din vechime, gen în care a mai fost reprodus și *Luceafărul* lui Eminescu, prin anii 60, însă fără a fi o ediție-pirat, precum este “Tratatul despre fluturi”. După cum se vede în facsimilele din pagina revistei, versurile sunt caligrafiate de Tomozei, cum altfel? Ele însele fiind ca o ilustrație în sine pentru suavitatea lor de fluturi alb-gălbui într-o iarnă a anului '81, la Sinaia, notate de la 1(9) la 36, anul de naștere, bag seama, al lui Tomozei: “urăsc zăpada lor nechemată ce nu albește” (29).

Poetul avea dreptate, era o zăpadă nu nechemată, ci maculată. Gheorghe Tomozei trecuse și trecea printr-o criză existențială și de creație, care refuza să se mai autocopieze prin această ediție liliputană, ascunsă de ochii roșii ai unei cenzuri mai roșie ca oricând, căci “îmi calcă pleoapele roase cu lungi trenuri de marfă”(21). E o ediție scoasă sub oblăduirea suavei prietenii a lui Valeriu Matache (v.m.) de la Întreprinderea de Mecanică Fină din București, nimeni altul decât același prieten cu Nichita, Tom și Ion Donoiu, numismatul.

Cartea are dimensiunile 9/10 cm. E trasă într-un tiraj confidențial (Tom nu mi-a spus cifra acestuia) și are doar 10 paginuțe din carton special, cuprinzând 36 de stanțe lirice, subsecvent polemice. Ea mai reprezintă, în descifrarea mea, testamentul premonitoriu al poetului ce avea să sufere o operație pe creier – nu “spălare”, ci o “operație” editorială care nu figurează în bibliografia poetului din dicționarele și istoriile literare semnate de Aurel Sasu, acad. Eugen Simion, N. Manolescu, Alex Ștefănescu, Dumitru Micu, cu excepția iscusitului vânător de iele și sechele Marian Popa, cel din “Istoria” sa “de azi pe mâine”, în care despre această ediție nu precizează editura, anul și, mai ales ... sursa.

Nichita Stănescu studiind monedele romane, consiliat deing. Valeriu Matache, editorul *Tratatului despre fluturi*, în tiraj confidențial (Foto: M.L.Cristescu, colecțieparticulară)

Dar ce ne spune “Tratatul despre fluturi” al lui Gheorghe Tomozei? Îl recitesc a nu știu câta oară, oricum, aici, peste Ocean, întâia oară, și, cum spuneam, deși este o carte testamentară, cu un lirism enigmatic, aparent evanescent ca polenul de pe aripa fluturilor care îți rămâne pe degete, e scris la trecerea dintre ani, poetul ținând să fie fluturele care iese din “lemnul crucii”, al lui Hristos, nu-i așa, cu toate că numele acestuia nu este pomenit, însă este subînțeles dramatic: “...Fluture: parafa cu herbul/ celui vândut pe treizeci de fluturi”. (1) De cine? Vom vedea.

Sau: “imponderabil rege al Insomniilor/ fără preț / fără greutate/ numai că atunci când se așează peste piramidă/ piramida se-ngroapă în nisip/ preț de un cap de om” (14).

Sau: “e neînsemnat rezid menajer/ la casa îngerilor/ dar e și tutunul ce pâcăie/ în pipa lui Diavol” (19).

De aici încolo, intrăm în imperiul profețiilor neștiute ale lui Gheorghe Tomozei, - miraculos fluture răzvrătit – și al samizdatului născând din anii 80. Era doar începutul...

GHEORGHE TOMOZEI

Tratatul despre fluturi

1.

... Fluture: parafa cu herbul

celui vândut pe treizeci

de fluturi

2.

rană zburătoare

3.

(el se târăște zburând)

4.

e uriaș înălțat

pe potcoava de ceară

și e iepure

zburând cu urechile

5.

e compus din pieile jupuite a două

jumătăți de boabă

de rouă

6.

scoică plutind

cu cheutorile în aur

dezvelite

7.

aşa sărută el; bătând din aripi

8.

și e chiar rumegușul unui sărut

9.

e talaşul ondulându-se

sculat din scândura

sicriului

10.

dar e și o moară a durerii

11.

(e chiar durerea

și uitarea și singurătatea

și disperarea)

20.

pâlpâie de spaimă

dar poate și țiglă pe acoperiș

la cazarma gladiatorilor

21.

îmi calcă pleoape roase

cu lungi trenuri de marfă

22.

nu ține de sete

dar unul singur

bea Nilul

23.

nu ține de foame

dar unul singur

devoră un cal uriaș

cu cătană pe el și cu

sabie.

24.

nu poate pune carne

instalat confortabil pe buzele

iubitei

25.

seamănă cu o pasăre

care chiar e

(la clinica fluturilor

făcându-se disecția unui cap de

mort

s-a găsit în el

un vultur contras)

26.

poate trece oceanul

purtând în burtă mașinării felurite

negustori de fildeș miniștri

și stewardese pulpoase

27.

când se ciocnesc doi fluturi

la ecuator

ninge

12.

e mirarea

13.

vitraliu de lapte-nchegat

armură războinică a vinului

lacrima pălmuită

14.

imponderabil rege al Insomniilor

fără preț

fără greutate

numai că atunci când se așează

peste piramidă

piramida se-ngroapă în nisip

preț de un cap de om

15.

cu o mână de fluturi

aruncați peste chip

se ia o bună mască mortuară

16.

fluturele e

oglinda pusă la gura iernii

spre a se aburi de viață

ori de moarte

17.

Carte cu foi de aer

18.

monedă cu între avers și revers

un trup de vierme

(știi și un fluture

fals)

19.

e neînsemnat rezid menajer

la casa îngerilor

dar e și tutunul ce pâcăie

în pipa lui Diavol.

28.

îi iubesc

dar mai ales urăsc urma lor

șovăitoare rotundă

ca glonțul înfipt

în zidul condamnaților

la moarte

29.

urăsc zăpada lor nechemată

ce nu albește

30.

fânul lor care-mi umple patul

31.

le urăsc monstruoasele trupuri

părelnice

într-o lume (și fără ei)

fluidă

și în clătinare

32.

ei curg

de pe obrazul mărului

peste mărunta mea liniște

și-o dizolvă

33.

îi cert

și îi iert

34.

pe frânghia zborului lor

evadez din viață în vers

35.

cu străveziul lor

mă pot înveli

36.

până ca mâine

să mă închid și eu

într-un biet fluture

de lemn...

Sinaia/ iarna 1980

editie on-line www.cartesiarte.ro

Aceasta carte poate fi comandata la adresa :menerusu12@verizon.net